

Tjänsteutlåtande

Utfärdat: 2025-04-28

Diarienummer: 0207/25

Handläggare: Katarina Högfeldt

Telefon: 031-367 00 36

E-post: katarina.hogfeldt@educ.goteborg.se

Yttrande över förslag till Göteborgs Stads plan mot rasism 2025–2028

Förslag till beslut

I Utbildningsnämnden

1. Att tillstyrka planens fokusområden med tillhörande åtgärder i Stadsledningskontorets förslag till plan mot rasism 2025–2028.
2. Att tjänsteutlåtandet lämnas som utbildningsnämndens yttrande till stadsledningskontoret.

Sammanfattning

Utbildningsnämnden har tillsammans med förskolenämnden, grundskolenämnden, kulturnämnden, nämnden för demokrati och medborgarservice, nämnden för funktionsstöd, socialnämnderna Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst, äldre samt vård- och omsorgsnämnden samt Afroinstitutionen i Göteborg, Göteborgs Stads råd för den nationella minoriteten romer, Judiska församlingen i Göteborg, muslimska samverkansgruppen i Göteborg, Sameföreningen i Göteborg och ungdomsfullmäktige ombetts lämna yttrande över förslag till Göteborgs Stads plan mot rasism 2025–2028.

I kommunfullmäktiges budget 2024 fick kommunstyrelsen i uppdrag att ta fram förslag på hur Göteborgs Stads plan för stärkta insatser mot rasism kan förlängas och uppdateras. Stadsledningskontoret fick även i uppdrag från kommunstyrelsen att i samband med revideringen av planen fördjupa analysen av hur rasism i Göteborg tar sig uttryck och olika gruppers utsatthet samt inkludera förslag på grupp-specifika åtgärder. Förslaget till Göteborgs Stads plan mot rasism 2025-2028 är en del av omformningen mot en mer ändamålsenlig styrning inom området mänskliga rättigheter.

Planen omfattar åtgärder på områden där stadsledningskontoret har konstaterat att det föreligger behov av insatser. Den kompletterar förslaget till Göteborgs Stads riktlinje för arbete med mänskliga rättigheter och likvärdig service. I genomförandet av planens åtgärder bedömer stadsledningskontoret att ansvariga nämnder och styrelser behöver beakta de olika formerna av rasism för att säkerställa att arbetet kommer åt och motverkar de uttryck av rasism som drabbar afrosvenskar, muslimer, judar, romer och samer.

Utbildningsförvaltningen bedömer att åtgärderna som nämnden görs ansvariga för i denna plan bidrar till att motverka rasism. Förvaltningen föreslår att nämnden tillstyrker samtliga åtgärder inom fokusområdet Skola och förskola i stadsledningskontorets förslag till plan mot rasism 2025-2028.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Förvaltningen bedömer att de flesta av åtgärderna ryms inom ram men att genomförandet av föreslagna kompetensutvecklingsinsatser kan komma att rendera kostnader som i nuläget är svåra att uppskatta.

Bedömning ur ekologisk dimension

Utbildningsförvaltningen har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

Bedömning ur social dimension

Rasism är ett samhällsproblem som tar sig uttryck genom uppfattningar, fientlighet och negativa stereotyper om individer och grupper på grund av föreställningar om nationellt, kulturellt eller etniskt ursprung, religion, hudfärg eller annat liknande förhållande. Det kan visa sig genom vardagsrasism, diskriminering, hot och våld. För barn och unga kan det inverka på såväl skolgång som tillit till vuxna och framtidstro. Rätten att känna sig trygg och inkluderad i skolan ska gälla alla elever och ligger i linje med Barnkonventionens artikel 2, principen om icke-diskriminering.

Upplevda skillnader och erfarenhet av ojämlig tillgång till resurser kan också bidra till polarisering och motsättningar mellan grupper. Det kan i sin tur försvåra den sociala sammanhållningen och öka segregationen i Göteborg.

Samverkan

I förvaltningens samverkansgrupp den 12 maj 2025.

Bilagor

1. Förslag på Göteborgs Stads plan mot rasism 2025-2028

Ärendet

Utbildningsnämnden har av stadsledningskontoret ombetts att yttra sig över Göteborgs Stads plan mot rasism 2025–2028. Nämndens yttrande ska vara stadsledningskontoret tillhanda senast den 30 maj 2025.

Beskrivning av ärendet

Utbildningsnämnden har tillsammans med förskolenämnden, grundskolenämnden, kulturnämnden, nämnden för demokrati och medborgarservice, nämnden för funktionsstöd, socialnämnderna Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst, utbildningsnämnden, äldre samt vård- och omsorgsnämnden samt Afroinstitutionen i Göteborg, Göteborgs Stads råd för den nationella minoriteten romer, Judiska församlingen i Göteborg, muslimska samverkansgruppen i Göteborg, Sameföreningen i Göteborg och ungdomsfullmäktige ombetts att lämna yttrande över förslag till Göteborgs Stads plan mot rasism 2025–2028.

Kommunfullmäktige antog år 2020 Göteborgs Stads första styrdokument med fokus på arbetet mot rasism. I uppföljningen av planen 2023 konstaterades att en övervägande del av planens åtgärder inte var genomförda eller endast delvis genomförda. I

kommunfullmäktiges budget 2024 fick kommunstyrelsen i uppdrag att ta fram förslag på hur Göteborgs Stads plan för stärkta insatser mot rasism kan förlängas samt uppdateras utifrån nya omvärldsförutsättningar. Stadsledningskontoret fick även i uppdrag från kommunstyrelsen 2024-01-10 § 24 att i samband med revideringen av planen fördjupa analysen av hur rasism i Göteborg tar sig uttryck och olika gruppers utsatthet samt inkludera förslag på gruppsspecifika åtgärder.

Förslaget till Göteborgs Stads plan mot rasism 2025–2028 är en del av omformningen mot en mer ändamålsenlig styrning inom området mänskliga rättigheter. Den kompletterar förslaget till Göteborgs Stads riktlinje för arbetet med mänskliga rättigheter och likvärdig service. Avsikten är att riktlinjen ska utgöra en central motor i den långsiktiga styrningen på området. Göteborgs Stads plan mot rasism 2025–2028 är tänkt att komplettera den långsiktiga styrningen där det finns ett identifierat behov av specifika åtgärder under planperioden för att motverka rasism.

Stadsledningskontoret har i framtagandet av planen identifierat några områden som återkommande, där rasism tar sig uttryck mot de minoritetsgrupper som löper högre risk att utsättas för rasism. Stadsledningskontoret bedömer att arbetet mot rasism kan stärkas genom att fokusera särskilt på dessa fokusområden. I genomförandet av planens åtgärder bedömer stadsledningskontoret att ansvariga nämnder och styrelser också behöver beakta de olika formerna av rasism för att säkerställa att arbetet kommer åt och motverkar de uttryck av rasism som drabbar afrosvenskar, muslimer, judar, romer och samer.

Planen fokuserar på fem fokusområden med tillhörande 13 åtgärder där stadsledningskontoret bedömt att staden behöver stärka arbetet mot rasism. Dessa är:

- Skola och förskola
- Brottsförebyggande samt tillits- och trygghetsskapande arbete
- Vård, omsorg och stöd
- Kultur och mötesplatser
- Dialog och involvering

Inom fokusområdet Skola och förskola görs utbildningsnämnden ansvarig för nedanstående åtgärder:

Skolledarna (rektorer och biträdande rektorer) på samtliga skolor och förskolor ska under planperioden förstärka sina kunskaper om olika diskrimineringsgrunder och minoritetsgrupper i syfte att utveckla demokrati- och värdegrundsarbetet på sina respektive förskolor och skolor.

Ansvar: förskolenämnden, grundskolenämnden och utbildningsnämnden.

Ungdomsfullmäktige i Göteborg och representanter från minoritetsgrupperna afrosvenskar, judar, muslimer, romer och samer i Göteborg beskriver framför allt skolan som en plats där barn och unga inte helt skyddas från att utsättas för rasism och där kunskapen om afrofobi, antisemitism, antiziganism, islamofobi och rasism mot samer beskrivs som otillräcklig. Otillräckligheten kan omfatta kunskap om rasism och dess olika uttryck som en del i undervisningen, rektorer och lärares agerande när incidenter sker, elever som kränker andra elever, stöd till elever som blir utsatta för rasism och bristande stöd till lärare i att stärka förmågan att hantera svåra och komplexa samtal som kan skapa motsättningar i klassrummet.

Skolledarna ska i framtagandet av plan mot diskriminering och kränkande behandling säkerställa att samtliga diskrimineringsgrunder och nationella minoritetsperspektiv ingår i kartläggningar, analys, åtgärder och uppföljning.

Ansvar: grundskolenämnden och utbildningsnämnden.

Varje skola och förskola har enligt skollagen skyldighet att årligen upprätta en plan för att förebygga och hantera kränkande behandling. Enligt diskrimineringslagen har förskolan och skolan även skyldighet att arbeta med aktiva åtgärder för att motverka diskriminering utifrån de sju diskrimineringsgrunderna och främja lika rättigheter och möjligheter för alla elever.

Grundskoleförvaltningen och utbildningsförvaltningen ska göra årliga sammanställningar och analys av samtliga skolors planer mot diskriminering och kränkande behandling. Sammanställningarna ska utgöra ett underlag för förvaltningarnas arbete mot diskriminering och för att öka likvärdigheten mellan skolor.

Ansvar: grundskolenämnden och utbildningsnämnden.

För att förvaltningarna ska kunna följa skolornas arbete mot diskriminering och kränkande behandling, måste varje skola rapportera sin plan till respektive förvaltning. På så sätt blir det möjligt för förvaltningarna att på en aggregerad nivå sammanställa och analysera arbetet och identifiera vilka skolor som behöver stöd.

Utbildningsförvaltningen ska säkerställa tillräckliga resurser för att bistå med kunskap om minoriteters olika utsattheter och utgöra ett stöd till gymnasieskolorna.

Ansvar: utbildningsnämnden.

För att säkerställa en trygg och likvärdig skola för gymnasieelever som tillhör olika minoritetsgrupper behövs både kontinuerlig kunskapsutveckling och processtöd för skolledning, pedagoger och elevhälsopersonal. Kunskapsunderlag och metodstöd gällande exempelvis konflikthantering och svåra samtal tas fortlöpande fram av bland annat akademien, olika myndigheter och civilsamhälle. Resurser ska finnas för att skolledning, pedagoger och elevhälsopersonal ska få stöd i vilka material som är lämpliga att använda.

Varje nämnd med utpekad ansvar i planen ansvarar för implementeringen i den egna förvaltningen och genomförandet av respektive åtgärd. Berörda nämnder ansvarar för att följa upp de åtgärder de har fått tilldelade. Varje förvaltning ska årligen rapportera genomförandet till sin nämnd. Rapporteringen syftar till att undersöka både vad som möjliggjort implementeringen av specifika åtgärder och eventuellt utgjort hinder för att på så vis kunna undanröja dessa.

Kommunstyrelsen ansvarar för en samlad uppföljning av planen. Efter halva planperioden tillfrågas berörda nämnder om nuläge gällande genomförande av de åtgärder de har utpekad ansvar för. Vid planperiodens slut ska uppföljning av planens samtliga åtgärder ske. En väsentlig del av uppföljningen ska redogöra för berörda minoriteters upplevelser av resultatet av genomförda åtgärder.

Åtgärderna mot rasism inom fokusområdet Skola och förskola är gemensamma med de åtgärder som återfinns i förslag till Göteborgs Stads plan för att förbättra hbtqi-personers livsvillkor 2025–2028. Stadsledningskontoret har bedömt att förslagen på Göteborgs

Stads riktlinje för arbetet med mänskliga rättigheter och de båda planerna ska remitteras samtidigt inför en sammanhållen hantering av remissvaren.

Utbildningsförvaltningens bedömning

Utbildningsförvaltningen bedömer att stadsledningskontorets förslag på Göteborgs Stads plan för stärkta insatser mot rasism 2025–2028 med tillhörande åtgärder bidrar till att stärka arbetet med att motverka rasism. Nedan följer förvaltningens bedömning kring respektive åtgärd utbildningsnämnden görs ansvarig för.

Skolledarna (rektorer och biträdande rektorer) på samtliga skolor och förskolor ska under planperioden förstärka sina kunskaper om olika diskrimineringsgrunder och minoritetsgrupper i syfte att utveckla demokrati- och värdegrundsarbetet på sina respektive förskolor och skolor.

Förvaltningens bedömning: Förvaltningen tillstyrker förslaget. Att rektorerna har kunskap om rasism och dess olika uttryck ser förvaltningen som angeläget. Samtidigt är det viktigt att verksamheten ges utrymme att själva planera och genomföra kompetenshöjande insatser i syfte att utveckla demokrati- och värdegrundsarbetet, utifrån olika förutsättningar och behov på respektive skolenhet.

Skolledarna ska i framtagandet av plan mot diskriminering och kränkande behandling säkerställa att samtliga diskrimineringsgrunder och nationella minoritetsperspektiv ingår i kartläggningar, analys, åtgärder och uppföljning.

Förvaltningens bedömning: Förvaltningen tillstyrker förslaget. Arbetet med att säkerställa att samtliga diskrimineringsgrunder ingår i kartläggningar, analys, åtgärder och uppföljning regleras i diskrimineringslagen krav om aktiva åtgärder för utbildningsanordnare, och är något som rektorerna ansvarar för redan idag. Förvaltningen ser dock att nationella minoritetsperspektiv saknas i nuläget. Förvaltningen behöver säkerställa att sådana perspektiv införs i skolenheternas planer.

Grundskoleförvaltningen och utbildningsförvaltningen ska göra årliga sammanställningar och analys av samtliga skolors planer mot diskriminering och kränkande behandling. Sammanställningarna ska utgöra ett underlag för förvaltningarnas arbete mot diskriminering och för att öka likvärdigheten mellan skolor.

Förvaltningens bedömning: Förvaltningen tillstyrker förslaget, som förvaltningen menar är en del av grunduppdraget och som även regleras i Skollagen och Diskrimineringslagen. På utbildningsförvaltningen genomförs redan den föreslagna åtgärden då sammanställning och analys av skolenheternas planer mot diskriminering och kränkande behandling ingår i förvaltningens systematiska kvalitetsarbete.

Utbildningsförvaltningen ska säkerställa tillräckliga resurser för att bistå med kunskap om minoriteters olika utsattheter och utgöra ett stöd till gymnasieskolorna.

Förvaltningens bedömning: Förvaltningen tillstyrker förslaget. I nuläget har förvaltningen en websida med kunskapsunderlag och metodstöd där skolledning, pedagoger och elevhälsopersonal kan få tillgång till material som är lämpliga att använda.

Övriga synpunkter

Förvaltningen avstyrker förslaget om att varje förvaltning årligen ska rapportera genomförandet till sin nämnd, vilket riskerar att skapa onödigt stor kontroll och administration. Förvaltningen har ett systematiskt kvalitetsarbete enligt Skollagens och Diskrimineringslagens krav, där olika fokusområden följs upp med olika periodicitet. Respektive nämnd och förvaltning bör själva kunna avgöra hur ofta nämnden behöver få en uppföljning av denna och andra stadengemensamma planer. En deltidsuppföljning av planen genom en återrapportering från nämnden till Kommunstyrelsen efter halva planperioden anser förvaltningen däremot är bra.

Tomas Berndtsson

Maija Söderström

Förvaltningsdirektör

Avdelningschef Planering och utveckling